

Мороз П. В.,
*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Мороз І. В.,
*науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ІНТЕГРОВАНІ ЗАВДАННЯ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА ІСТОРІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

В умовах інформаційного суспільства актуальним стає не насичення учнів інформацією, а формування в них системного мислення, уміння працювати з інформацією, а саме - виділяти в масиві інформації основне (потрібне), розв'язувати складні проблеми та приймати зважені рішення. Одним із засобів формування системного типу мислення в учнів є інтегроване навчання, яке передбачає не лише взаємозв'язок між освітніми галузями та предметами, а насамперед ґрунтується на наукових ідеях, концепціях, що дають цілісне уявлення про історію, людину, світ та культуру.

Результати проведеного нами онлайн анкетування дають підстави стверджувати, що переважна більшість опитаних вчителів історії позитивно сприймають інтегративний підхід в навчанні історії та вбачають його потенціал у формуванні ключових та предметних компетентностей учнів; подоланню фрагментарності та мозаїчності їх знань, формуванню інтегративного (системного) типу мислення в учнів, поглибленню взаємозв'язку навчання з повсякденною діяльністю людини.

Формою реалізації інтегрованого підходу в навчанні історії є інтегровані завдання. Зокрема, аналіз відповідей на питання анкети засвідчив, що при реалізації інтегрованого підходу в освітній процес 70,3% опитаних вчителів історії використовують на уроках інтегровані завдання. В той же час лише 17,5% педагогів зазначили, що учні охоче виконують завдання, для виконання яких необхідно застосовувати знання з інших предметів, 77,3% респондентів зазначили, що учні ставляться до таких завдань по-різному (залежно від рівня підготовки та вподобань), а 5,2% - вказали, що учні виконують такі завдання неохоче.

Аналіз публікацій засвідчив, що в методиці відсутнє єдине тлумачення поняття «інтегроване завдання». Як зазначають Громяк М. І. та Федчишин О. М., інтегроване завдання – це проблемна ситуація, яка охоплює різні сфери діяльності людини та потребує вміння використовувати набуті знання на практиці. На думку дослідників, розв'язування такого типу завдань полягає у вирішенні

реальної життєвої чи навчальної проблемної ситуації і передбачає практичне застосування знань, умінь та навичок, які учні набули, вивчаючи різні навчальні предмети [1, с. 167].

Інший підхід до визначення поняття «інтегроване завдання» пропонує Т. Засекіна. Дослідниця пропонує під терміном «інтегроване завдання» розуміти завдання, що має ознаки контекстного, комплексного, ситуаційного, практикоорієнтованого, компетентнісного. На її думку, усі перераховані у визначенні типи завдань мають ознаки інтегрованих, оскільки розв'язування їх потребує інтегрованих умінь, спрямоване на формування такої інтегрованої якості особистості, як компетентність, розвиває гнучкі й жорсткі навички [2, с. 304].

Інтегровані завдання підручника мають значні можливості для формування як предметних так і ключових компетентностей учнів. Як зазначає О. Савченко, формування компетентностей зумовлює необхідність охоплення міжпредметними (інтегрованими) завданнями усіх структурних елементів цих утворень. Відповідно до структури компетентності дослідниця визначає три види міжпредметних (інтегрованих) завдань: 1) знаннєвий, або когнітивний (збагачення, доповнення знань учнів); 2) діяльнісно-операційний (оволодіння універсальними пізнавальними вміннями; критичним мисленням; розвиток творчих здібностей; умінь перетворювати вербальну інформацію у знакову - схеми, моделі, таблиці); 3) ціннісно-орієнтовані (формування і розвиток почуттів, ставлень, висловлювання рефлексивних оцінювальних суджень щодо прочитаного, побаченого, почутого) [3, с. 14].

На думку Т. Засекіної, розв'язування інтегрованих завдань забезпечує стійку залежність: широта пізнавальних інтересів - усвідомлене сприйняття проблеми як комплексної й особисто значущої - потреба у виявленні взаємозв'язків - творчий (креативний) підхід - вміння мислити системно (критично) - вміння застосовувати знання й вміння в комплексі - формування ключових компетентностей - науковий кругозір - інтелектуальний й емоційний розвиток особистості [2, с. 305].

Таким чином, інтегровані завдання шкільного підручника є невід'ємним складником навчально-пізнавальної діяльності на уроках історії, оскільки забезпечують формування як предметних так і ключових компетентностей учнів, цілісних уявлень про історичний розвиток людства, багатогранність і різноманіття цивілізацій і держав в минулому; сприяють розвитку системного мислення та підвищенню мотивації навчання, формуванню пізнавального інтересу до предмета.

Ключові слова: компетентність, шкільний підручник, інтегровані завдання.

Література:

1. Гром'як М. І., Федчишин О. М. Інтегровані завдання як засіб формування ключових компетентностей учнів. Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії. Біології та природничих наук у контексті вимог Нової української школи : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 20-21 травня 2019 р., м. Тернопіль. Тернопіль: Вектор, 2019. с. 167-170.
2. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ, Україна: Педагогічна думка, 2020. 400
3. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.